

Квайгырыу

Жабо кьаланы сакьларгъа умут барды

Холам - Бызынгы аууунда Жабо кьаланы билмеген хазна адам жокьуду. Мекяны кьурулушу орта ёмюрдеде салынганга саналады, аны бирле Европада рысдорский сыякыла бла тенгледиреде. Болсада ёмюрлени ичинде таулада кьыйын табыгьат болумла кеслерни иши этгендиле. Бусьгьатда мекяма оюла угъай, жокь бола тургьаны орунудады.

Республикада таматала айтханнга кёре, кьала федеральный магьагьанасы болгьанга саналады. Ол себепден анга ахча да кьырал бюджетден ёблонюрге тийишлиди. Ёблонюкде аны жангьртууу бла байламлы проект окьуна барды, алай ол жумушланы бадьрысна 30 миллион сом субсидия берилге керекди. Специализиел аятадыла, мьчыма тапландьруу жаны бла бир мадар этилмесе, тарых архитектура эсгертеме жокь болуп кетерикиди.

Ёблонюкде Жаболаны кьаланы арендагьа берилерине онгла излейди. Алай болса, мекяны тегерегинде туристерча комплекс кьуаргьа мурат барды. Ол шарт, баста, аны сакьларгьа ахшы себеплик болуук эди.

БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Бызынгы тарны кьол аяздача кёргюзтюрюк жолчукъ

Кьабарты-Малкьарда «К Бёзёнгийскому леснику» деген экология жолчукъ хайырланьгьа берилгенди. Аны «РусГидро» ачык акционер общество республиканы бийик туу заповедниги бла бирге жарашьгьандьла. Бу проект энергетика компанияны жандьдуулукь программа-

заланы Мухтар. - Энди бери келген кьонакълар Кавказканы табыгьатыны битеу ариулугьун кеслери кёзлери бла кёрюрге болуукьдыла. Битеу да Европада эм бийик заповедник бир жерде болмагьанча аллай севириди: мында жугьутурланы адам жаныуарланы кён тюрлюперди бар-

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ёседи. Ол сакьда отузу, сёз ючюн, морозник Кавказский, нанькылы тис, ятрышник жаладыла мында ёседи.

Адамла олтурун солчура бир нёнча площадкала да кьуаргьандьла жолчукьда. Кьонакьлагьа тапмакьгьа аны бийик жерлеринде ташдан тапкала да ишленгендиле. Жолчу ахьрында уа бийик шыкка орнатылгьандьды. Туристле, ары миниг, тегереке-башка кьуаргьа болуукьдула. Чууакь конюледе узыкь-

да отлай тургьан жугьутурланы окьуна эслерге он барды. Бызынгыны чьуарланы да алайдан иги эсленди. Жуюукь кезиуде ол жерде веб-камерала токташдырылгьыдыла.

Экология жолчукь бла биринчиле болуп компанияны жерлеринде ташдан тапкала да ишленгендиле. Жолчу ахьрында уа бийик шыкка орнатылгьандьды. Туристле, ары миниг, тегереке-башка кьуаргьа болуукьдула. Чууакь конюледе узыкь-

сыны чеклеринде бардырылып башлангьандьды, деп билдиргендиле компанияны КьМР-де пресс-службасындан.

- Бизни республикада биринчи экология жолчукьну кьуаргьа себеплик эттигьисини кочьун биз энергетиклеге ыразылыгьыбызны билдиребиз, - дегенди кьуанчлы жыйылынуу кезиунде КьМР-ни табыгьат байлыкла алмада экология министри Га-

дыла. Аланы санында леопард окьуна.

«Экология жолчукь ол «Бызынгы» альплагьарден 800 метр арада башланады. Аны битеу да уунлуку 650 метрди. Жаларында эм бийик заповедник бир жерде болмагьанча аллай севириди: мында жугьутурланы адам жаныуарланы кён тюрлюперди бар-

КВАЙГЬЫРЫУ

Болумларын бир кесек женгиллендирирча

Нальчикни Сабий юйюнде 10-чу июльда «Хоспис» деген жангы учреждение ишлеп башларькьды. Мында рахдан эм башка сау болмазлыкь аурууладан кьыйналгьан сакьбат сабийлеге кьуарькьыдыла.

Медьчина жаны бла бу формалы болушлыкь саулай да республикада жангьты дерге болуукьду. Мында специализиел терапия бардырылгьыдыла, социально-психология жаны бла болушлыкь этерикде эм саусулагьа кьалай тюрлю кьуаргьа керек болгьаны юсюнден жуюукьларны койририклиди. Врачладан педиатр, невролог, онколог, психотерапевт, психолог эм саулукьгьа багьыу жаны бла физкултурадан специализи ишлерикди. Доктора энчи курсуны ётгендиле.

«Хоспис»-де госпитальдача, кесини палаталары, процедурала бардыргьан кабинет, ординаторский, санитарла тургьан отуу, холу эм башка керек затлары да бардыла. Бёлюмю кесини реанимация хирургиядан монитору, юч каналы болгьан

электркардиографды эм башка багьалы оборудованиларга ишлейди. КьМР-ни Саулукь сакьлау министрствосууну пресс-службасы.

Эсгертиу

СНИЛС-ни алыргьа унутмагьыз

Борчул халда пенсия страхование этиленини свидетельствосу (СНИЛС), халгьа да айтальуучуна уа - жашил картонка, адамны жашауунда бир кер бериледи. Ол анга социальны льготаланы, пенсияны алгьанда керек болуукьду, кьырал жумушланы жалчьтууда инсаньны энчи белгилеуде хайырланьдыла. Анда аны Пенсия фондах эгер страховоу тейлеуери,

урунуу стажы да кёргюзтёледиле. СНИЛС-ни фондуу жер-жерли ёблонюмде алыргьа болуукьду. Алай этер ючюн, адамны биогьисине паспорту болуурга, сора анкетаны жазаргьа керекди.

Михаил БИТОКОВ.
РФ-ни Пенсия фондуу Кьабарты-Малкьарда бёлюмюно пресс-службасы.

Билдирюу

Кьазанда тишируула жыйыллыкьдыла

Августу 21-ден башлап 23-сюне дерн Кьазан шахорда «Женщина - стратегийский ресурс чьеловечества» деген отьла биринчи халкьла орам конгресс бардырылгьыды. Анда тишируула кьатышкы, кьыролга башчылыкь этюуде, экономикада, гиче бизнесе кьалай тюрлю амалла кьуаргьа болуугьуну юсюнден айтылгьыды.

Форумда предпринимательлик ишини бардыруугьа жерленген тюрлю-тюрлю тебешимле, жыйылуу, мастер-классна кьуарькьыдыла. Догьыда бюгонюгько экономиканы айнгьтуугьа себеплик этюдэ, кеси кьуарькьыдыла чьыкьчон продукция рынокго чьыгарьчра амалла излерге да кереширикдиле.

-Алыкька да тишируугьа тюз кёздөн кьуарькьыдыла да, аны кьулукулукьгьа сарларгьа сыйкьмьирле. Алай болгьымыкьгьа, бюгонюкде бизнис геополитика болум, мамьрыкь, жамауат да терк айыркьы тюрлююлдюле, - дейди конгрессни кьуару комитетини таматасы, «Татарстанны иш кёлюу тишируулары» деген биргинуу президенти Лиана Саветова.

Бу жыйылуугьа ахча тейлеп кьатышыргьа он барды. Аны юсюнден толгу халарны уа бу адрес бла бирлге болуукьду: www.kongress-woman.com. Анга кьатышыргьа сюйлене Татарстан Республиканы Актышны районуну экономика комитетини бёлюмюне бу телефон бла сёлешимле: **7(843) 238 04 84** неда info@kongress-woman.com. Электрон адресге жазысыла.

Заяткал оны **2014 жылы 25-июнюна** дерн берилге болуукьду.

Футбол

Ышаныулукъ берген хорлам

Нальчикни «Спартак», Футболну профессионал лигасыны 2014/2015 жылда бардырыллыкь чемпионатына хазьрланы, кеси майданында Владикавказканы «Аланиясы» бла тьобешгенди эм аны 3:2 эсеп бла хорлагьандьды.

Бизни футболчуларыбыз матчны чабылуулукъ бла башлагьандьла, Амир Бажев онбирметрлик тазир урулууу жерден топу кьуабакь эшикле таба уралды, алай ол «Аланияны» вратары аны бир жанына ашырады. Биринчи таймны жетинчи такьыйкьсында нальчикчиле Шогенов бла Васильев кьуабакь эшиклерини кьылында бир бирлерини аныпалай, голчьыкьырадыла эм алайда турган «Аланияны» футболчусу эсепни ачады.

Андан сора спартакьылыны эсепни теги этверге бир-эки кере тап кезилери болгьандьды, алай ол онгла бла хайрланамалгьандьды. Экинчи таймны бешинчи минутнда кьонакьла билгьы бизни спортчуларыбызны кьуабакь эшиклеринде гьады бир гол уурьдыла. Ол кезинде сора спартакьылыны «уньпы», сора бир кесек ичирек кьуармашьп башлайдыла. Баш тренёр Биджилианы Хасанби майданга эки жангы футболчуну жибереди, ала командагьа юч кьуабадыла, атакала да терк-терк бардырылып теберирады.

Спартакьыла биринчи голну уа

уловго бергенден сора ургьандьды. Азамат Гурфов топу кьуабакь эшикле таба кёпторот бередиле, бийик ёсомю болгьан Александр Намуно, аны башка бла уруп, эсепни бир топу кьуакартады. Он ичигьдан Заурбек Конов, кеси алдына майданы орасьындан алгьа ычкьын, «Аланияны» кьуабакь эшиклерине жуюукьлашды эм топу тозоней «девяткагьа» ашырады. Эсеп 2:2 болады.

Уа тьобешюуде хорлам голну уа «Спартакны» капитаны Амир Бажев ургьандьды. Анга тап пасны Хачим Машуков берген эди, ол аны иги хайырланып, командагьа хорламны кетиреди.

зырлана «Спартак» матчны кезиунде эки топу жиберип, кьылыдырп бара тургьанлай, хорламны биринчи кере болдургьанларын. Ол шарт а футболну сюйленеге командабыз чемпионатда иги кьорюмдөле болдуруп деп ышануулукъ бередиле.

«Спартакны» санында бу футболчу ойнагьандьды Шогенов, (Ханиев), Абав (Абазов), Намуно, Васильев, (Емуков), Кишев, (Ариев), Конов З., (Шухомов), Дьшюков, (Балов), Гурфов, Каржав, (Машуков), Бажев, (Алчигиров), Гугуев (Конов А.).

Х. АЗРЕТОВ.

Белгилеу

Службада ахшы тюрлениуле баямдыла

Россейни Жууагьа тартылгьанланы терсиклекерине жолукьдурууну Федеральныи службасыны КьМР-де Управленигьында (УФСИН-де) уловной-тоттурууну системаны эскертисини кьуаргьандьды. Юбийей байрам КьМР-де уловной-тоттурууну системаны жыйылуу болгьандьды. Анга управленигьаны онуучулары, энчи составы эм ветеранлары кьатышкьандьды.

ФСИН-ни 2008 жылда 20-чы мартда чьыгарьлгьан 160-чи номерли буйругьу бла охрана службаны бёлюмлерини даражалары кёпторот, алгьындан келген тевелени сагьлар, жаш тейлоно сайлагьан усталыкьларын сюеге юкьретир муратда 30-чу июнуну уловной-тоттурууну системаны Охранагьында ишлени коню токташдырылгьандьды.

Бюгонюкде УИС-ни охрана службаны 300-ден астам адам кьулуукь этеди. Служба ишинде иги жанына тюрлениуле аспамдыла. Бек алгьа кьулукулукь методика усталыкьларын дайым ёсдоргьенлей турьдыла. Техника жаны бла онгьары эм урунуу болумлары ирилениди.

Россейни ФСИН-инини КьМР-де Управленигьыны начальниги ич службаны положениу Мухамед

Мархохов, жыйылгьанланы алгьышылан сёйлөшө, бьлай дегенди: «Уловной-тоттурууну системаны охрана службасыны магьанлыгьын энчи белгилерчады. Ол законга бай салмагьаланы жамауатдан айырма, тьепиклени жолукьдурууну борчун тотурьандьды.

УИС-ни ветераны Мухамед-Ногьом кён жыланы бу системада кьулуукь этеди. Ол службаны кьалай эм кьачан кьуаргьанланы юсюнден айткьандьды, бюгонюкде мында иш-

легилене кеслерини борчларын бет жарькьлып тоттуруурларын, алагда дерн кьулуукь этгенни ахшы тевелерине кетирчи болуурларын сюйлене билдиргенди.

Ол кюн кьулуукьлардан бет жарькьы тоттуруурлардан келле ведомствону сауьгаларыны тийишли болгьандьды. Юбийей байрам КьМР-де уловной-тоттурууну системаны кьулукулукьны жазьрлагьан концерт программа бла бошлагьандьды.

УФСИН-ни пресс-службасы.

АМАНЫКЪ

Жаш терслигин боюнуна алгьандьды

Россейни МВД-сыны Нальчикде Управленигьыны кьулуучулары оператив-изилеу ишлени кезиунде аялбуда урунукь этен ким болгьанына доктоташдыргьандьды. Ол бу

жерли 14-жыллыкь жашды. Белгилли болгьанына кёре, асыкьымакь болмагьан кирит салымнагьан ПАЗ- автобуса кьирип, автомашинаны доктоташдыргьандьды. Ол бу

урлап, кьачып кетгенди. Жаш этген амалыгьын боюнуна алгьандьды. Ол шарт бла байламлы уловной иш ачылгьандьды.

ЮЙРЕТИУ

Чабакь тутууну болушлугьу бла

Чабакьчаны чьыгыгы бла чабакь тутуудан эришилге Россейни УФСИН-инини Адыгьа Республикада 4-чо колониясыны поселенигьинде биринчи кере бардырылгьандьды. Анга 10 тутмакь кьатышкьан эди. Юч сагьатыны ичинде бирси тутмакьчыла сейричкени кьуаргьандьдыла.

Ыргьакь хазна кьалгьтармай эди: ол тирдегиде кён адам кьолла бла ишленгенди, промышленный чабакь тутуугьа деп жарашдырылмагьан эди. Алай тутмакьда турган 37-жыллыкь Михаил алты красноперка тутхандьды.

Спорт чабакь тутууну жорукьла-

рына тийишлиликде тутулгьан чабакьла арха, суугьа жиберилген эдиле. Алай хорлагьан колонияны администрациясыны магьтауна тийишли болгьандьды.

Тевели болмагьан бу эришилени баш судьясы ич службаны капитаны Рамазан Хажиров чабакь тутууну бек сюеди. Бу жаны бла республикалы эришилени кеп керек тьивер болгьандь кеси да. -Эришилге тап кьуаргьан эдиле, чабакь тутуу тутмакьчаны халларын ириленидири, тауекеллик береди, жарькьлыкь келтириди - дейди Россейни УФСИН-инини Адыгьа бёлюмюне пресс-службасыны начальниги

Надежда Сухова. -Айттыргьа, бу колонияда спортну даражасы бийикдеди: тутмакьла Кожешьаб районда футболдан биринчиликте кьатышдыла.

Тутмакьда турган тишируула чабакь тутуугьа алай улгу эс бурмайдыла, болсада теачыны сюедиле. Майкопда 6-чи номерли тишируу колонияны тутмакьлары Островскини «Бесприданнича» деген пьесасын сахнада кьорькьтенгендиле. Кертиди, аны бир кесек кьыскартыргьа, жашау сындауа кеслери кеген затланы кьуаргьа да тышген эди.

Ирина АКСЁНОВА.
«Российская газета».

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамат

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕШАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орунбасары)
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редактору орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаны секретары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат - политика бёлюмюно тамгасы)

ТЕЛЕФОНЫ:
Редакторуу ахьрымын - 42-63-01. Баш редакторуу орунбасары - 42-38-21, 40-84-82.
Жууаны секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корресптор - 42-63-52.

РЕДАКЦИНЫ БЁЛУМЛЕРИ:
Жамауат-политика жашуу - 42-67-68, 42-24-02.
Култура - 42-75-82.
Социальнай-экономика - 42-66-73, 40-59-18.
Жангьыкьы эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Письмола эм реклама - 42-37-94.
Тизимачыла - 47-31-28,
Сурет алуучу - 42-68-72.
Бухгалтерия - 42-30-87.
Оператор - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторга бла кьуагьат жорюгьмейбиз.
Кьон жазмагьалагьа ресетлеуе этилгенди эм ала арха кьыларькьыдыла.
Газетде басылмагьан материалда айтхьан оюмла редакцияны оюму бла кешимесе болуукьду. Алаа айтхьан хар зат ючюн
Россей Федерацияны Басманы юсюнден законку тийишлиликде материаланы авторлары кеслери жууаньдыла.
Редакция автордан 400 гезет тизилген (машина бла жазьлгьан 5-6 бет) кезино алмады.
Газет Басманы эм асылмаи информацияны эркинликчи кьорууду жаны бла Кьабарты-Малкьар регион инспекцияны 1994 жылда 14-ию июнында регистрация этилгенди.
Регистрация номер — Н—0066. Индекс - 51532

Газетин басмагьа КьМР-ни Басма эм асылмаи коммуникацияны жаны бла кьуаракь комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.
Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басылмагьандьды. Налдик шахар, Ленин аты проспекти, 33
Газетин ислерине тапдыруу ючюн КьМР-ни почта сызканы федеральнай Управленигьында
Телефонна: 76-01-28, 76-01-10
Газетин роингьагьа сыгуу ючюн КьМР-ни «Роспочта» акционер общество жууаньды.
Телефон: 42-69-34

Номерге графикте кере 19 00 сагьатка кьол салындады. 20 00 сагьатта кьол салынгьандьды.
ГАЗЕТНИ НОМРИНИ ЧЫГАРГЬАНЛА:
Улбаашланы Мурат - дежурный редактор; Кетениланы Зульфия - жууаны секретары орунбасары; Акупуланы Фьруза (1, 2-чи бетте); Кезькьыла Илза (3, 4-чу бетте) - корректор.
Тиражы 1900 экз. Заказ № 1369

РЕДАКЦИНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5/в.
Редакторуу пошта: elbor_50@mail.ru